

Стенограма захисту дисертації

Супрун-Живодрової А.С. «Наративні стратегії смислотворення в українському аудіовізуальному мистецтві періоду незалежності» на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 034 – «Культурологія» галузь наук 03 – «Гуманітарні науки». – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. Київ, 13 травня 2026 р.

Присутні:

1. Мех Наталя Олександрівна, докторка філологічних наук, професорка, завідувачка відділу екранно-сценічних мистецтв та культурології Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАНУ, заслужений працівник освіти України – голова Ради;
2. Алфьорова Зоя Іванівна, докторка мистецтвознавства, професорка кафедри аудіовізуального мистецтва Харківської державної академії дизайну та мистецтв – офіційний опонент;
3. Гоян Віта Володимирівна, докторка наук із соціальних комунікацій, професорка, завідувачка кафедри кіно- і телемистецтва інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка – офіційний опонент;
4. Журавльова Тетяна Василівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри кінознавства Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка – Карого – офіційний опонент;
5. Шаповал Олександра Володимирівна, кандидат наук із мистецтвознавства, науковий співробітник відділу екранно-сценічних мистецтв і культурології Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України – рецензент.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Доброго дня, шановні колеги! Сьогодні, 13 травня 2026 року, розпочинаємо наше засідання Разової спеціалізованої ради в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені Максима Тадеєвича Рильського, Національної академії наук України. Засідання присвячене проведенню публічного захисту дисертації.

Всі члени разової спеціалізованої ради присутні в повному складі. Захист проводиться в форматі відеоконференції, зрозуміло, що ведеться відеозапис. За нинішніх умов воєнного стану можливі зовнішні загрози.

Тому, шановні колеги, чи знаходитеся ви в безпечних умовах? Чому маєте можливість спродовжувати роботу в разі оголошення повітряної тривоги? Прошу дати відповідь.

Інші –

Так.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякую. Отже, можемо продовжувати.

Порядок денний. На порядку денному сьогодні, сьогоднішнє засідання захист дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеню доктора філософії за спеціальністю 034 культурологія, галузь знань 03 гуманітарні науки Супрун-Живодрової Анастасія Сергійівни. Дисертація за темою:

Наративні стратегії смислотворення в українському аудіовізуальному мистецтві періоду незалежності. Склад разової спеціалізованої ради,

погоджений Міністерством освіти і науки України в базі Національного агентства з питань якості забезпечення і вищої освіти у складі п'яти членів. Голова ради Мех Наталія Олександрівна, доктор філологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, завідувач відділу екранно-сценічних мистецтв та культурології Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені Максима Тандеєвича Рильського, Національної академії наук України.

Рецензент Шаповал Олександра Володимирів, кандидат мистецтвознавства, науковий співробітник відділу екранно-сценічних мистецтв та культурології, Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені Максима Тандеєвича Рильського, Національної академії наук України. Офіційний опонент Альфьорова Зоя Іванів, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри методології крос-культурних практик Харківського державного академії дизайну і мистецтв.

Гоян Віта Володимирівна, доктор наук соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри кіно і теле мистецтва Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

І третій наш шановний офіційний опонент Журавльова Тетяна Василівна, кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри кінознавства Київського національного університету театру кіно і телебачення імені Івана Карпенка-Карого. Всі члени спеціалізованої ради присутні. Відповідно до протоколу засідання нашої спеціалізованої ради маю оголосити короткі відомості біографічні про нашу здобувачку.

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна, 1995 року народження, громадянка українка, першу освіту здобула в Інституті кіно, телебачення

Київського національного університету культури і мистецтв за фахом режисер кіно і телебачення. Другу вищу освіту здобула на факультеті психології і педагогіки Українського державного університету імені Михайла Драгоманова за фахом практична психологія. З 2017 року працює режисером-постановником та продюсером аудіовізуальних проєктів.

З 2019 року обіймає посаду голови громадської організації «Культурний хаб». Протягом 2022-2026 років навчалася в аспірантурі Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені Максима Тадеєвича Рильського, НАН України, у відділі екранно-сценічних мистецтв та культурології. 23 січня 2026 року відбулася фаховий семінар, де Анастасія Сергіївна представила своє дисертаційне дослідження, яке було високо оцінене колегами та рекомендовано до розгляду разової спеціалізованої ради.

Анастасія Сергіївна Супрун-Живодрова входить до складу Ради молодих вчених нашої інституції, активно здійснює науково-просвітницьку діяльність за своєю тематикою. До спеціалізованої ради надійшли відповідні документи, зокрема, заява здобувача про подання дисертацій до захисту, особовий листок, диплом про вищу освіту, висновок наукового керівника та інші потрібні документи, висновок про наукову новизну, сформований після засідання фахового семінару, довідка про автоматизовану перевірку дисертацій на академічний плагіат та інші необхідні документи. Отже, всі необхідні документи є в нашій раді разовій спеціалізованій і як вимагає від нас законодавство, до спеціалізованої ради надійшли.

Які є запитання до голови стосовно цього блоку, будь ласка, з цієї частини засідання. Чи є питання до мене?

Інші –

Немає.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякую. Продовжуємо нашу роботу. Відповідно до слова запрошуємо здобувача Супрун-Живодрову Анастасію Сергіївну для представлення основних положень та висновків дисертації.

Просимо, Анастасія Сергіївна, вам слово.

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна –

Дякую, усім доброго дня. Зараз я поділюся своєю презентацією. Одну секундочку.

Скажіть, будь ласка, чи видно мою презентацію?

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Ми бачимо.

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна –

Добре. Тоді почнемо.

Дякую усім присутнім за можливість представити дисертаційне дослідження на здобуття ступення доктора філософії на тему «Наративні стратегії смислотворення в українському аудіовізуальному мистецтві». Дослідження є актуальним у сучасному контексті української культури, оскільки повномасштабна війна посилила роль аудіовізуального мистецтва як інструменту репрезентації подій культурної дипломатії та осмислення

травматичного досвіду і спротиву. Актуальність зумовлена відсутністю цілісного аналізу наративних стратегій і механізмів смислотворення у сучасному українському аудіовізуальному мистецтві.

І трансформація вітчизняних аудіовізуальних наративів потребує оновлення теоретико-методологічних підходів. Особливою ваги набуває дослідження аудіовізуальних наративів у контексті стратегічних комунікацій, національної пам'яті та осмислення колективної травми. Метою дослідження є системний аналіз наративних стратегій смислотворення в українському аудіовізуальному мистецтві періоду Незалежності, а саме з 1991 по 2025 роки.

Об'єкт дослідження – українське аудіовізуальне мистецтво цього періоду, предмет дослідження – аудіовізуальні наративи в ігровому, документальному кіно, телевізійному та медіоконтенті, а також їхні структурні, тематичні та естетичні особливості. Дослідження спрямоване на виявлення закономірностей функціонування наративних стратегій у сучасному українському аудіовізуальному мистецтві. У дослідженні використано комплексну методологію, що дозволяє розглядати аудіовізуальний наратив як художню, культурну та комунікативну систему.

Основу становить системно-аналітичний метод, який дав змогу аналізувати аудіовізуальне мистецтво як цілісну структуру, нартологічний метод застосований для дослідження оповідної організації твору, а структурно-семіотичний для аналізу знаків, символів і візуальних кодів. Контент-аналіз, математичний і статистичний аналіз використано для систематизації творів та виявлення жанрових, тематичних і сюжетних закономірностей. Дискурсивний метод дозволив простежити взаємодію наративів із

соціокультурним контекстом, а історичний – розглянути розвиток українського аудіовізуального мистецтва в період незалежності.

Аналітичний корпус дослідження склали матеріали Національного каталогу фільмів Державного агентства України з питань кіно, яке включає ігрові, документальні та анімаційні стрічки у кількості близько 970 аудіовізуальних творів, а також окремо проаналізовані телевізійні проєкти – це близько 40 одиниць, музичні кліпи та контент цифрових медіаплатформ. Результати дослідження включають як розробку аналітичної інструментарії, так і безпосередні результати його застосування до аналізу аудіовізуальних творів. Перш ніж досліджувати наративні стратегії смислотворення в аудіовізуальному мистецтві, постало одне з ключових дослідницьких питань – чи є аудіовізуальний твір наративом як таким?

У класичному розумінні наратив – це розповідь про взаємопов'язані події. У дослідженні встановлено, що аудіовізуальний наратив – це послідовність подій, що реалізується через рухоме зображення та звук у межах екрану, простору і часу та вибудовується на основі причинно-наслідкових або асоціативно-візуальних зв'язків. У дисертаційному дослідженні визначено мінімальні умови наративності аудіовізуального твору, які зводяться до кількох базових структурних ознак.

Це наявність подієвості, тобто хоча б одна зміна стану чи події в часі і просторі, темпоральна організація, тобто впорядкування подій у часовій логіці, неважливо це лінійна або нелінійна логіка, зв'язність елементів, тобто причинно-наслідкові асоціативні або контекстуальні зв'язки між фрагментами і можливість інтерпретації, тобто потенціал реконструкції смислової цілісності.

У підсумку, як можна помітити, більшість аудіовізуальних творів розгортаються в часі і просторі і так передбачають зміну станів та подій, тому наративність постає як одна з базових властивостей цього медіума, навіть у редукованих або фрагментарних формах.

Відмова від класичних наративних ознак формує режими антинаративу, мінімального або ненаратованого наративу, однак навіть у таких практиках сенс твору не зникає, а переходить від сюжетної причинності до асоціативних, просторово-часових або символічних структур. Таким чином, доведено, що аудіовізуальний твір є формою наративу, а отже може бути проаналізований за допомогою наратологічної підходу. У дисертаційному дослідженні вперше виявлено, що ключові поняття класичної наратології формувалися через міжгалузеві запозичення, зокрема, з теорії кіно.

Наприклад, поняття дієгезис, це фундаментальне поняття з теорії наративу, було введено в теоретичний обіг Жераром Женетом, який запозичив його у Ент'єна Суріо, що використовував цей термін для опису специфіки кінематографічного твору, саме внутрішнього художнього освіту кінофільму. Також встановлено суттєвий вплив кінематографа на формування школи формалізму, що підтверджується результатами дослідження, з якими ви могли ознайомитися раніше. У дисертаційному дослідженні виявлено та теоретично обґрунтовано ключові компоненти аудіовізуального наративу, до яких належить фабула, тобто подієва основа твору, сюжет, це спосіб організації та репрезентації подій фабули, не обов'язково в їх хронологічній послідовності, це комунікаційний ланцюг наративу, тобто структура передачі інформаційного повідомлення від автора до глядача, це фокалізація, тобто система організації точки зору,

через яку сприймаються події наративу, темпоральність, це принцип організації часу в оповіді, який включає порядок, тривалість та частотність подій, зображально-виражальні та звукові способи нарації, це сукупність візуальних і аудіальних засобів, що забезпечують конструювання та передачу наративного змісту. Зокрема, в роботі упорядкована та уточнена комунікаційний ланцюг аудіовізуального наративу. У межах цього аналізу особливу увагу приділено виділеному сегменту, що актуалізує функції наратора як посередника та організатора оповідної структури.

Щодо наратора, виявлено поступовий зсув наративної моделі українського аудіовізуального мистецтва від всезнаючого або відсутнього наратора до гомодієгетичних, екстрадієгетичних і множинних форм оповіді. Це свідчить про перехід від дистанційованої організації наративу до перспективи, вбудованої в досвід учасників подій. Найвиразніше це проявляється в сучасному документальному кіно останніх років, де в умовах травматичних сюжетів війни та соціальних катастроф розмивається межа між автором, наратором і персонажем, а оповідь формується як поєднання авторського погляду та безпосереднього свідчення.

Доведено, що темпоральна організація українського кіно переважно орієнтована на минуле та теперішні оповіді. Флеш-форвард як наративний механізм практично не використовується. Цей складний прийом зміщення історії у майбутнє зазвичай потребує жанрової або авторської мотивації та часто пов'язаний із психологізмом оповіді, коли майбутнє постає як проекція страхів, очікувань чи внутрішнього стану героя.

Іншою формою флеш-форварду є побудова сюжету, де історія починається, наприклад, з подій майбутнього часу оповіді, зазвичай це гостра або кульмінаційна подія, після чого подальший розвиток фільму демонструє, як

саме персонажі прийшли до цієї ситуації. Поодинокі випадки такої організації часу можна побачити у стрічках достатньо нещодавніх, наприклад, у фільмі «Божевільні» або «Буча», і, до речі, в документальному фільмі «20 днів у Маріуполі» також спостерігаються сувим майбутнє у вигляді флеш-форварду. Музичні кліпи та короткі форми аудіовізуального контенту тяжіють до селептичної форми часу, тобто потенційно можливого часу – це фантазії, сновидіння, марення тощо.

Водночас поза кінематографом флеш-форвард трапляється у телевізійних практиках, де використовується як анонс або прев'ю майбутніх подій програми, а також у деяких серіальних жанрах із фантастичними чи містичними елементами, де він може маркувати, наприклад, надприродні здібності персонажів. Однак у загальній аудіовізуальній практиці цей прийом залишається функціонально обмеженим. Таким чином, темпоральна структура українських аудіовізуальних наративів демонструє домінування до ретроспективної та лінійної теперішньої часової оптики при мінімальному залученні майбутнього часу оповіді, що може відображати загальний стан колективної невизначеності, нестабільності та корелювати з ширшим соціокультурним контекстом.

Доведено, що у досліджуваний період в українському аудіовізуальному мистецтві переважають зовнішня та внутрішня фокалізація. Зовнішня фокалізація забезпечує спостережливу позицію та дистанційовану репрезентацію подій, тоді як внутрішня дозволяє занурення у досвід і сприйняття персонажа. Нульова фокалізація використовується значно рідше та переважно в жанрових формах, зокрема у фільмах жахів і комедіях, де глядач отримує більше інформації, ніж персонажі, і це створює ефект комічної іронії або напруження через асиметрію знання між глядачем і героями.

Також доведено, що тип фокалізації безпосередньо впливає на розкадрування та мізансценування аудіовізуального твору. Для внутрішньої фокалізації характерні крупні плани, рухлива камера, суб'єктивний ракурс і візуальні рішення, що наближають глядача до психологічного стану персонажа. Натомість зовнішня та нульова фокалізації частіше використовують середні і загальні плани, які створюють дистанцію між глядачем і персонажем.

Для зовнішньої фокалізації також характерні надзагальні плани та так званий «погляд Бога», тобто ракурс спостереження з верхньої, як правило, центральної точки зору. Кожен зі структурних компонентів наративу має низку типів, які окреслені в дисертаційному дослідженні, які у взаємодії формують макронаративні структури аудіовізуального твору та визначають його смислотворчі механізми. До макронаративних компонентів належать тема, жанр, мотив, лейтмотив та ідея.

Тема – це смислове ядро фільму, жанр – семантично-синтаксична система організації твору, що виникає внаслідок поєднання всіх його наративних компонентів, ідея – як концептуальний висновок або смислова позиція, мотив – як повторювана смислова одиниця, що структурує наратив, і лейтмотив – стійко повторюваний мотив, який набуває особливої ваги та функціонує як маркер, наприклад, стану героя, конфлікту, певної ідеологічної позиції або загальної атмосфери твору. Визначено, що основна тематика українського аудіовізуального мистецтва зосереджена на проблемах історичної пам'яті, травматичному досвіді ХХ-ХХІ століття, війни, виживання та пошуку суб'єктності в постколоніальному і посттотелітарному контекстах. Тематичні моделі здебільшого мають

ретроспективний характер із акцентом на осмислення минулого, тоді як візіонерські або футурологічні наративи трапляються рідко.

Поряд із репрезентацією травматичних, героїчних і романтичних сюжетів спостерігаються обмежене звернення до внутрішніх соціальних суперечностей, частково уникнено або культурно витіснено так звані темні сторони національної історії, репрезентація проблемного або суперечливого досвіду обмежена порівняно з європейськими та американськими практиками. Також недостатньо представленими залишаються геронтологічне кіно, дитяче кіно, теми хвороб і тілесності як окремих досвідів, теологічні або релігійні сюжети, екологічні, кліматичні, наукові теми, домашнє насильство, сучасні соціальні виклики, життя середнього класу, технології тощо. Поряд жанрова палітра українського аудіовізуального мистецтва активно розвивається з початку 90-х років.

З'являються нові для радянської системи форми, ми бачимо еротичне кіно, трилери, кримінальні драми, арт-хаузні гібриди, роуд-муві, що свідчить про диверсифікацію жанрової системи та інтеграцію у глобальні кінопрактики. У 1991-2022 роках домінує жанр драма, це приблизно чверть усіх фільмів. Далі комедія, мелодрами, історичне і пригодницьке кіно.

Водночас бокс-офіс 2021 року, це період доповномасштабного вторгнення, демонстрував інші глядацькі вподобання. Перевага глядачів надавалася жанром бойовик, фентезі, фільм жахів, комедія, анімація, що вказувало на розрив між виробництвом і попитом. Після 2022 року зростає виробництво документального кіно через воєнну тематику, міжнародне фінансування та, насправді, нижчу вартість виробництва.

Станом на 2025 рік фіксується зростання інтересу аудиторії до українського кіно. Ми спостерігаємо розширення жанрового спектра та посилення ролі стрімінгових платформ, як нових центрів фінансування. Ці тенденції підкреслюють необхідність розвитку, насправді, соціології кіно, як інструменту аналізу зв'язку між кінематографом і суспільними запитами.

Доведено, що кожен окремий наратив формує мережу ширших наративних зв'язків, що проявляється у гранд-наративах. Аудіовізуальний гранд-наратив – це сукупність взаємопов'язаних тематичних та концептуальних смислових структур, які виходять за межі окремого твору і формують цілісне поле колективних уявлень, цінностей та способів інтерпретації реальності в межах аудіовізуальної культури. Три і більше окремих наративів, що пов'язані з спільною темою та ідеєю, об'єднуються, утворюючи гранд-наратив.

В Україні найяскравіше представлені ключові гранд-наративи, що структурують ігрове та документальне кіно. Це криза ідентичності, пов'язана з досвідом 90-х років, моральною дезорієнтацією та розпадом соціальних структур. Вона проявляється в іронічних, трагікомічних і кримінальних сюжетах.

Деколонізація та відмежування від імперського простору – це деконструкція радянських та імперських міфів. Війна актуалізувала усвідомлення негативної ідентифікації, тобто з ким українці не хочуть бути. Але наразі критичною стає потреба формування позитивного стратегічного гранд-наративу, який визначатиме, ким українці прагнуть бути в майбутньому.

Травми і втрати – це голодомор, репресії, війна, міграції. Гранд-наратив історичної пам'яті – відновлення тяглості та переосмислення ХХ століття через біографічні сюжети. Національне виживання і спротив – війна, окупація, героїзм, особливо він посилюється після 2014 року, особливо після 2022 років, формуючи насправді домінантний сучасний гранд-наратив.

Вперше у дисертаційному дослідженні запропоновано дихотомічну модель гранд-наративу, що розрізняє стратегічний і реактивний типи його формування. Реактивний тип виникає як відповідь на соціально-політичні події, кризи та травматичні ситуації, він характеризується оперативним реагуванням без довгострокового планування та домінуванням актуальної проблематики. Стратегічний тип є довгостроково спроектованою моделлю, що гарантується на культурній політиці, інституційних пріоритетах і формуванні ціннісних та ідентифікаційних орієнтирів.

В Україні сьогодні переважає реактивний тип через інтенсивність кризових процесів і, звісно, війни. Якщо тематичні вектори цих двох типів суттєво відрізняються, виникають ризики розриву між культурною політикою та суспільними запитами. Це може призводити до кризи довіри, зниження ефективності культурної комунікації, фрагментації колективного досвіду та ослаблення інтеграційної функції аудіовізуального мистецтва, тобто коли держава та народ фактично живуть в кардинально різних інформаційних полях.

Водночас, ефективна модель культурної політики потребує взаємодії реактивного та стратегічного підходів. Як впливає з аналізу, наративні стратегії формуються у взаємодії мікро- та макроструктури наративу, що визначають смислотворення в аудіовізуальному творі та впливають на його

інтерпретацію. Способи смислотворення в аудіовізуальному мистецтві поділяються на каузальний тип, тобто коли смисл вибудовується через причини-наслідкові зв'язки, асоціативно-метафоричний тип, коли смисл формується через образні відповідності, перцептивно-афективний тип, коли смисл виникає як переживання через ритм, тривалість, атмосферу або тілесне сприйняття, і концептуально-дискурсивний тип, коли смисл організується, як інтелектуальна або ідейна конструкція. Доведено, що сенс аудіовізуального твору не є фіксованою або замкненою сутністю, яка повністю визначається його внутрішніми характеристиками. Аудіовізуальний твір є когнітивно-комунікативною системою, що поєднує сюжетну організацію, аудіовізуальні засоби та механізми глядацького сприйняття.

Смисл у ньому виникає у взаємодії автора, тексту, глядача і не є фіксованим, змінюючись залежно від історичної і культурного контексту. Так, наприклад, фільм «Арсенал» Олександра Довженка у сприйнятті глядача кінця 20-х років 20 століття функціонував як революційний ідеологічний наратив, тоді як сучасна рецепція зміщується в бік постколоніальної критики та переосмислення радянської оптики. Отже, смислотворення є результатом взаємодій наративних стратегій, закладених у структурі твору та інтерпретаційної діяльності глядача, що відкриває перспективи, насправді, подальших вже міждисциплінарних досліджень від мистецтвознавства і культурології до когнітивних наук, філософії свідомості, зокрема у вивченні феномену квалія.

Таким чином можна стверджувати, що наукова новизна дисертиційного дослідження полягає у декількох аспектах. Уперше, системно досліджено наративні стратегії смислотворення в українському аудіовізуальному мистецтві періоди незалежності, запропоновано дихотемічну теорію

творення аудіовізуального гранднративу, що пояснює процес формування смислової цілісності українського аудіовізуального простору через взаємодію двох полісів – реактивного, тобто подієвого, та стратегічного – конструктивно-цінісного нративу.

Також установлено зв'язок між нративними структурами та процесами формування національної ідентичності і культурної пам'яті, що виявляє роль аудіовізуального мистецтва як засобу репрезентації історичного досвіду. Уперше, розроблена методологічна модель аналізу аудіовізуального нративу, яка поєднує нратологічний, дискурсивний, культурологічний, кількісно-аналітичний та когнітивні підходи. Також удосконалена підходи до аналізу структури аудіовізуального тексту, понятійно-категоріальний апарат, кінознавство, класифікацію часової організації аудіовізуальних творів.

Отже, українське аудіовізуальне мистецтво у періоді незалежності розвивається в умовах динамічної трансформації індустрії та значної залежності від соціально-політичного контексту. Йому притамане домінування травматичних і воєнних нративів, що формують реактивний характер смислотворення в сьогоденні. Спостерігається слабка представленість футурологічних проєкцій і нестабільність жанрово-стильової системи, що загалом відображає підвищену чутливість до зовнішніх суспільних змін.

Стан сучасного українського аудіовізуального мистецтва зумовлений комплексом взаємопов'язаних причин. Серед ключових факторів це історичні травми 20-21 століття, розпад радянської системи, трансформаційна криза пострадянського простору, постколоніальний і постоталітарний досвід, а також вплив повномасштабної війни та кризових

соціальних змін. Важливу роль відіграла і недостатня адаптація системи державної підтримки кіно до нових умов після розпаду радянської моделі.

Додатково на розвиток індустрії впливають нерівномірність культурної політики, фінансування та структурний розрив між виробництвом, ринком, глядацьким попитом і насправді науковими дослідженнями в цій галузі. Можливі шляхи подолання виявлених проблем полягають у формуванні збалансованої моделі розвитку, що поєднує реактивні і стратегічні наративи. Важливим є підтримка жанрової тематичної диверсифікації, розвиток незалежного кіновиробництва та запровадження довгострокової культурної політики з інституційною інтеграцією держави, стрімінгових платформ і копродукції.

Окреме означення набуває розширення репрезентацій теперішнього і майбутнього, реформування кіноосвіти, стимулювання попиту на український контент, посилення міждисциплінарних досліджень і міжнародне співробітництво, а також залучення науковців до розробки інституційних культурних програм. Дякую вам за можливість представити власне на працюванні дисертаційного дослідження і дуже дякую за увагу.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякую, Анастасія і за презентацію. І за процедурою маємо приходити до питань. Колеги чи є питання до нашої здобувачки, будь ласка. Будь ласка, пані Зоя.

Зоя Альфорова –

Дякую, Наталія Олександрівна, дякую, Анастасія Сергійівна за цікаву доповідь. У мене до вас три питання.

Попри безумовний травматичний досвід, який ми зараз спостерігаємо на наших очах. Перше питання. Які саме соціально-політичні впливи або контексти впливають на зміни наративних стратегій на сьогодні в Україні?

Це перше питання. Друге питання. Які свідомі обмеження має ваше дослідження і як ці обмеження видаються на інтерпретацію підсумкових результатів цього дослідження?

І третє питання. Чому ви бачаєте прикладне значення вашої роботи? Будь ласка, Анастасія Сергіївна.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякую вам, пані Зоя. І Анастасія, будь ласка, по черзі або вільному-довільному порядку вибирайте питання і відповідь.

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна –

Так, дуже дякую опоненту за питання. Відповідаючи на перше питання про зміни соціально-політичного контенту і як вони впливають на наративні стратегії. Контексту.

Зміни соціально-політичного контексту, вони впливають на наративні стратегії, звісно, і, зокрема, українського кіно не через зміну базових механізмів смислотворення, а через особливості їхньої конфігурації. По-перше, в умовах соціальних криз, війни і політичної нестабільності посилюється, як ми вже говорили, реактивний тип утворення наративу, тобто, аудіовізуальні твори дедалі більше орієнтуються на події, що безпосередньо відображають ці процеси. По-друге, до речі, цікавим аспектом є закономірності, які спостерігаються на рівні фокалізації.

У періоди суспільної напруги частіше домінує внутрішня та персоналізована перспектива наративу, що дозволяє індивідуалізувати колективний досвід і перевести макросоціальні події у площину приватного переживання. Водночас важливо підкреслити, що соціально-політичний контекст не змінює систему наративних змін, він впливає на те, як саме ці змінні комбінуються і які з них стають домінантними у конкретний історичний період. І відповідаючи на друге питання про свідомі обмеження в дослідженні, дійсно, як ви зауважили, дослідження має кілька саме свідомих обмежень і, насправді, я можу виокремити два таких обмеження.

По-перше, дослідження обмежене українським аудіовізуальним мистецтвом періоди незалежності, тому отримані результати насамперед відображають специфіку саме цього конкретного історико-культурного контексту. По-друге, одним із свідомих обмежень було використання офіційного каталогу фільмів Державного агентства з питань кіно як основної бази формування вибірки. Такий підхід забезпечує системність і верифікованість корпусу дослідження, однак водночас він може частково обмежувати ухоплення, наприклад, незалежних фестивальних або альтернативних аудіовізуальних практик, які існують поза офіційними інституційними рамками і не входять до цього каталогу і вони не розглядалися у дослідженні. Ось такі обмеження

І відповідаючи на питання про прикладну цінність результатів, насправді прикладна цінність дослідження я вбачаю насамперед у можливості використання його результатів як системного інструменту аналізу та проектування аудіовізуального контенту. У сфері аудіовізуального виробництва запропонована модель може застосовуватися на етапах

сценарного девелопменту, режисерського планування. Це дає можливість більш свідомо конструювати наративну структуру твору.

Для наукових досліджень цінність полягає у створенні більш структурованої методики аналізу аудіовізуального мистецтва. А запропоновані алгоритми можуть бути використані кінознавцями, культурологами, медіадослідниками, здобувачами для системного аналізу фільмів і це дозволяє зменшити рівень інтуїтивної інтерпретації та зробити аналітичні висновки більш аргументованими і відтворюваними, що важливо. Крім того, це дослідження є вкрай важливим для подальших розвиток у галузях нейроестетики, медіапсихології, оскільки дозволяє краще зрозуміти механізми сприйняття аудіовізуальних наративів, емоційного залучення глядача.

Такий підхід відкриває можливості для міждисциплінарного аналізу взаємодії наративних структур і поділюся з вами. Я планую цим зайнятися найближчим часом. Дякую.

Зоя Альфьорова –

Дякую вам за відповідь. Я б хотіла підкреслити, що мабуть навіть і ширше, і подолати інтуїтивну культурну політику держави в цій галузі взагалі. Дякую, Анастасія Сергіївна, я цілком задоволена вашою відповіддю.

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна –

Дякую.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякую, Анастасія Сергійовна. Колеги, у кого ще питання до Анастасії? Прошу.

Гоян Віта Володимірівна –

Певне, у мене будуть. Дякую. Шановні колеги, насамперед я хочу привітати Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені Максима Тадеєвича Рильського, наукового керівника, пана Романа Росляка, нашу дисертантку, пані Анастасію, з такою оригінальною, цікавою, актуальною дослідницькою ініціативою читати цю працю було справді цікаво, тому що розроблена стратегія, вона нам в подальшому окреслює вектори нашої роботи, пані Анастасія. Дякуємо вам. Звісно, як завжди, коли цікава дисертація, хочеться глибше і більше почути від дослідника, який в темі, який в полі.

Якщо можна також, пані Анастасію, три питання бути до вас, і я їх в порядку коротку викладу. Перше, в тексті чітко окреслено теоретичне, практичне значення вашої роботи. Чи не могли би ви деталізувати?

Було б цікаво, можливо, дізнатися, які результати вашої роботи можуть бути трансформовані в конкретні інструменти чи методики створення аудіовізуального продукту. Можливо, ви щось можете порадити для того, аби освітній процес нам збагатити також.

Друге питання. Ви в дисертації пропонуєте теорію наративних стратегій, це вже є значним внеском до загалу дослідницьких напрацювань в цій царені. Водночас, варто уточнити, як же ця теорія корелюється із практикою і як її можна застосовувати щодо інших періодів розвитку аудіовізуального мистецтва, медіавиробництва до незалежності і зараз у наш час і далі на перспективу.

І третє питання, воно коротке зовсім. Ви аналізуєте процеси смислотворення, яка частка суб'єктивності в інтерпретації? Як вам вдалося запобігти чи, будь-ласка, зменшити такий ризик?

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякую пані Віто. Будьласка Анастасіє.

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна –

Дякую за питання. Відповідаючи на перше питання про освітні програми, про конкретні якісь інструменти, результати дослідження можуть бути трансформовані у прикладні інструменти у форматі чітких аналітичних і проєктувальних методик аудіовізуального виробництва, що насправді вже має прецеденти у світовій індустріальній практиці. Тут важливо зауважити, що наративний аналіз давно інтегрований у практики Голівуду, зокрема у сценарний девелопмент, скрипт докторинг, тестування сценаріїв, де використовуються ці структурні моделі, зокрема для прогнозування глядацької реакції та глядацького попиту.

Моє дослідження фактично пропонує аналогічний інструментарій, але адаптований вже до українського культурного контексту і він розширений за рахунок цього когнітивно-комунікативного підходу. В освітньому вимірі це може бути трансформовано у створення окремих навчальних програм з наратології аудіовізуального мистецтва, звісно це створення навчального посібника з теорії аудіовізуального наративу, це введення деяких аспектів цієї теорії до таких предметів як кінознавство, режисура, кінокритика, соціальні комунікації, журналістика, психологія, мистецтво тощо.

Відповідаючи на друге питання про наскільки цей метод універсальний до інших історичних періодів, запропонована дисертація теорії

аудіовізуального наративу, вона має універсальний характер як аналітична схема, оскільки вона описує інваріантні змінні смислотворення в аудіовізуальному мистецтві, такі як фабула, сюжет, фокалізація і так далі.

Ці змінні вони залишаються стабільними незалежно від історичного періоду. Водночас, історико-культурний контекст, він впливає не на набір цих змінних, а на способи їхньої конфігурації. Тобто, інакше кажучи, змінюється не структура, а її комбінації, соціо-культурний період, який впливає, як я зауважувала в прикладі, на рецепцію глядача і на формування власне сенсу.

Тому, досліджуючи інші періоди, необхідно зважати на історичну та соціо-культурну складову того періоду для визначення механізмів смислотворення того конкретного періоду. Таким чином, теорія зберігає свою аналітичну валідність поза межами періоду незалежності, оскільки вона оперує універсальними параметрами наративної організації. І відповідаючи на третє питання про ризики суб'єктивності.

Насправді, це дуже важливе питання, тому що моєю метою було запропонувати модель або теорію, яка б мінімізувала цей ризик суб'єктивності. У теорії аудіовізуального наративу немає поганих чи хороших фільмів. Є констатація фактів, коли змінні наративу на мікро та макро рівні змінюють свою конфігурацію, що призводить до певного результату.

Звісно, я це усвідомлюю, в гуманітарній науці ми не можемо на 100% говорити про об'єктивність, по-перше, з таких простих причин, що ми обмежені нашими органами чуття, особливостями сприйняття і т.д. Але певні структурні та формалізовані речі мінімізуються. Наприклад, ризик

суб'єктивності інтерпретацій в дослідженні мінімізується через поєднання структурно-аналітичного підходу та чітко визначеної методологічної процедури. До речі, важливим інструментом у межах такого підходу є умовне моделювання змін.

Тобто, ми можемо аналітично змінювати окремі параметри твору, наприклад, фокалізацію, темпоральність, тип плану чи монтажні рішення. І дивитися, як би це вплинуло на смисл і розуміти, чому автор зробив саме так і на що це вплинуло. Також жанровий аналіз, він дає змогу виявити повторювані закономірності, що також обмежує ризик суб'єктивності.

Ну і це додатково дозволяє знизити ризик довільної інтерпретації і підсилює аргументованість висновків. Дякую.

Гоян Віта Володимирівна –

Дякуємо. Дякуємо.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякуємо. Колеги, ще питання до нашої співвачки? Пані Тетяно, у мікрофон.

Журавльова Тетяна Василівна –

Мабуть, я, що завершується так із запитаннями. Пані Анастасію, ви дійсно, докладно досліджуєте генезу, онтологію, поняття, наратив. І от на самому початку, після Аристотеля, ви порівнюєте такі поняття як народологія і сюжетологія. Поясніть в контексті вашого дослідження концептуальну різницю між цими поняттями.

Це перше питання. Друге питання – це роль глядача. У процесі формування значення аудіовізуального наркотику є у вас когнітивний метод дослідження.

Я вже зрозуміла чому, тому що ви вивчали психологію. У глядачів фокус-груп можуть бути різні враження від одного і того самого фільму. Яким чином можна дослідити роль глядача у формуванні наративу? Це друге питання, зрозуміло так?

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна –

Так-так.

Журавльова Тетяна Василівна –

Третє питання збігається з питанням пані Зою, пані Віти. Подальший напрям дослідження наукові. Чи є якісь питання, які не були вами ухоплені саме через обмеженість, через формат дослідження?

Можливо це архетип, бо мені, наприклад, хотілося, коли ж це буде така структурна одиниця наративу, яка архетип. У вас є герої. Що ще ви могли б в науковій перспективі досліджувати?

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна –

Дякую опоненту за питання. Відповідаючи на перше питання про сюжетологію і наратологію. Насправді це дві дисципліни, які мають різні предмети і методи дослідження.

До цього переліку можна додати, щодо речі, сторітелінг. Отже, сюжетологія вивчає структуру сюжету, його елементи, тобто експозицію, зав'язку,

розвиток дій, кульмінацію, розв'язку та принципи їхньої взаємодії. Вона фокусується на тому, як влаштована історія.

Наприклад, сторітелінг – це технологія створення розповіді історії для досягнення певної мети. Сторітелінг фокусується на тому, як краще розповісти історію, щоб досягти певної мети. Наратологія – це широка теоретична дисципліна, яка вивчає структуру оповіді, тобто наративу загалом.

Вона вивчає структуру наративу та аналізує механізми передачі історії від автора до глядача або читача. І оскільки сюжет або нарація є одним з компонентів наративу, то можна вважати, що сюжетологія або сторітелінг є певними частинами або прикладними інструментами наратології та загальної теорії наративу. Відповідаючи на друге питання про роль глядача – це моя улюблена, звісно.

Глядач відіграє важливу роль у процесі формування значення аудіовізуального наративу, оскільки смисл, як ми зауважили, виникає не лише на рівні авторської конструкції твору, а й у процесі його сприйняття та інтерпретації. Аудіовізуальний твір не передає сенс у готовому вигляді. Він радше формує систему наративних і аудіовізуальних сигналів, які ми називаємо наративними стратегіями смислотворення, які активують у глядача процес декодування і реконструкції цього значення.

І водночас глядач не є абсолютно вільним інтерпретатором, оскільки наративна структура все ж задає певні межі та напрями сприйняття через наративні механізми, про які ми говорили раніше. Тобто смислотворення відбувається як результат взаємодій між авторською інтенцією та

глядацькою рецепцією. Якщо, наприклад, задатись питанням, чи існує сенс твору без глядача, це певною мірою філософське питання.

Воно насправді відкрите до обговорення. Утім, на основі проаналізованого матеріалу я схилиюся до того, що сам твір існує без глядача, а сенс твору не існує без глядача. Тому що глядач є важливою ланкою саме у процесі смислотворення.

І твір має бути кимось проінтерпретований. Ще важливий нюанс – як можливо дослідити. Все ж таки, спираючись і на психологію, зокрема, тому що психологія досліджує закономірності діяльності людської психіки.

Тобто, ми маємо справу з закономірностями. В нартології ми також маємо справу з закономірностями. І ці дві закономірності досліджувати і в фокус-групах – це дуже цікаві дослідження.

Я б хотіла це робити на рівні нейронаук і досліджувати сприйняття окремих аудіовізуальних творів через методи функціональної діагностики мозку. Тобто, тут в українській науці відкритий простір для дослідження того, яку роль глядач має у цьому. Але все ж таки, я схильна вважати, що твір, сенс твору без глядача – його немає.

Хоча це, знову ж таки, відкрито для дискусій. І третє питання – які перспективи. Це, звісно, важливі перспективи у контексті стратегічних комунікацій, культурної дипломатії, особливо в період інформаційної війни, оскільки сучасне аудіовізуальне мистецтво дедалі активніше бере участь у формуванні суспільних уявлень, колективної пам'яті, культурної ідентичності.

Крім того, перспективним є впровадження цих методик. Ну, звісно, до аналізу аудіовізуального мистецтва у вітчизняному науковому дискурсі, у виробництві. Якби наші митці, тому що я однією ногою стою там, де митці, а іншою – там, де наука.

І я розумію, як це влаштовано у сфері виробництва. І якби наші митці, наші політики, які пов'язані з культурою, вони більше цікавилися науковими дослідженнями, то, можливо, цей розвиток пришвидшився. І також важливим є напрямок, як я вже говорила, когнітивного напрямку досліджень.

І, зокрема, вивчення того, як аудіовізуальні наративи впливають на емоційне сприйняття, увагу, пам'яті, механізми ідентифікації глядача. В мене є така ідея, спілкуючись з колегами-психологами, психіатрами, виникає можливість створення лікувальних фільмів. Ми не говоримо зараз про мистецтво, ми говоримо про аудіовізуальні стимули більше, які могли б допомагати в діагностиці, зокрема, ПТСР, в лікуванні депресивних розладів.

Тому така перспектива також є. Але, знову ж таки, зауважу, що це не в розрізі мистецтва, не в розрізі авторської інтенції. І ви ще зауважували, що...

Журавльова Тетяна Василівна –

Що ще не увійшло?

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна –

Що не увійшло. До речі, нюанси з сюжетології, як ви зауважували, це не увійшло.

Питання архетипів також не увійшло. Насправді, оскільки я знаю свою роботу найкраще, я собі внутрішній критик, можу сказати багато чого. Але не увійшло ще більше, можливо, інформації про утворення сюжету, наприклад.

Можна було б ще додати. Але питання в тому, що метою було все ж таки... Це було б більше 400 сторінок точно.

Метою було все ж таки систематизувати наявні елементи, їх пояснити, проаналізувати на конкретних прикладах і визначити, які закономірності в масі своїй показують ці нюанси. Звісно, ваші зауваження були дуже корисними для дослідження, особливо перспективними для дослідження з онтології кіно, що мене також не менше цікавить. Тому певні обмеження, звісно, є, які ви зауважили. Дякую.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякуємо, дякуємо. Пані Тетяно, задоволені відповідімо?

Журавльова Тетяна Василівна –

Безперечно так.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякую. Анастасія, дякую вам. Колеги, у кого ще є питання? Олександра Володимирівна.

Шаповал Олександра Володимирівна –

Доброго дня. Теж за все я хочу привітати з настільки глибокою цікавою як теоретичною, так і з практичної точки зору можна залучити ці дослідження.

І в мене настільки питання, скільки можливо пропозицій для подальших досліджень. Отже, робота зосередженням переважна на українському матеріалі, що, звичайно, це сильна сторона, однак трошки і обмежує можливості ширшої інтерпретації отриманих результатів. І хотіла б у нас всієї пані Анастасії запитати, чи плануєте у подальших своїх дослідженнях залучати більш такий системний порівняльний аналіз з іншими національними аудіовізуальними традиціями, ну, зокрема, Центральної Східної Європи та інших культур.

І це, звісно, могло б поглибити і розуміння нашого українського національного мислення та окреслити більш так у глобальному контексті, скажімо так. Це вже, я думаю, на подальші дослідження. І, буквально, кілька слів про це. Дякую.

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна –

Так, дуже дякую. Так, як ви зауважили, це можливо розробити в подальших дослідженнях, тому що все ж таки є обмежена певною метою, предметом і об'єктом. Але для того, щоб дійсно подивитися на те, яким є українське аудіовізуальне мистецтво, його необхідно порівняти з іншими культурними відмінностями аудіовізуальної культури інших країн.

І тоді ми можемо дійсно дати висновок, яким є українське аудіовізуальне мистецтво, коли у нас буде оця кореляція між іншими практиками. Дякую.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякую, Анастасія. Олександра, ви задоволені відповідно?

Шаповал Олександра Володимирівна –

Так, дякую.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Ну і якщо більше немає питань, то в мене є невеличкі питання. І потім будемо переходити до наступного блогу.

Анастасія, скажіть, будь ласка, враховуючи все, що ми вже почули, все, що вами зробили, як би ви самі окреслили в одне речення чи два, яку наукову проблему ви вирішили своїм дослідженням? І, відповідно, яку саме наукову проблему ви б хотіли розпрацьовувати в подальшому? Можливо, те, що вже тут я суголосна з пані Тетяною, що не встигли, не змогли, це було абсолютно логічно, але, можливо, саме є якась наукова, бо ви в системі Національна академія наук України.

Тому нас цікавить оцей ракурс. Хоча ви і практик, і теоретик одночасний, і теоретик, надивлячись на те, що молодий дуже потужний теоретик. Тому все ж таки позначити наукову проблему, яка вирішена вами, і яка в подальшому планується. Будьласка

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна –

Дякую. Насправді моє дисертаційне дослідження заповнює прогалину в нашій українській вітчизняній науці, тому що в нас не достатньо або взагалі не розпрацьована теорія аудіовізуального наративу. Поява цієї описаної теорії, яку можна, я довелася, що це можна застосовувати до саме українського аудіовізуального мистецтва, вона також пропонує новий інструментарій для запобігання, як ми вже говорили, і мінімізації цієї суб'єктивності у культурологічних дослідженнях. Звісно, мені б хотілося вирішити і ширші наукові проблеми, зокрема, я дуже зацікавлена, як я вже зазначала, у феномені квалія, тобто це феномен сприйняття людини.

Аудіовізуальне мистецтво дозволяє досліджувати феномен сприйняття глядачем або реципієнтом, тому мої подальші наукові розвідки будуть спрямовані на це. Я сподіваюся, що, можливо, у мене вдасться вирішити такі певні наукові проблеми.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякую, Анастасія. Дякуємо колеги. Чи є ще питання, чи можемо переходити до наступного блоку?

Питань більше немає, тому зараз до слова запрошуємо наукового керівника Анастасії Сергіївни провідного наукового співробітника відділу екранно-сценічних мистецтв культурології кандидата в мистецтвознавство доцента Романа Володимировича Росляка. Прошу вас, Роман Володимирович, вам слово. Мікрофон.

Росляк Роман Володимирович –

Вітаю, шановне товариство. Отже, Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна під час навчання у аспірантурі зарекомендувала себе як відповідальна, працелюбна, добросовісна і сумлінна дослідниця. Індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план виконаний у повному обсязі.

Всі іспити складені на відмінно. За час навчання в аспірантурі Супрун-Живодрова володіла необхідними компетентностями, передбаченими освітньо-науковою програмою підготовки докторів філософії, за спеціальністю 034 – культурологія. Дисертаційна робота Супрун-Живодрової Анастасії «Наративні стратегії смислотворення в українському аудіовізуальному мистецтві періоду незалежності» є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на високому

теоретичному, методологічному та аналітичному рівнях, що систематизує еволюцію аудіовізуальних наративів від 1991 року, тобто здобуття України незалежності, і до 2025 року.

Не викликає сумніву актуальність дисертації, що зумовлена глибокими соціокультурними трансформаціями українського суспільства, особливо в умовах повномасштабної війни та інформаційної агресії. У процесі роботи «Здобувачка» продемонструвала здатність до самостійного наукового мислення, глибокого опрацювання значного корпусу теоретичних джерел і аудіовізуального матеріалу, корептного застосування міждисциплінарних методів наратології, культурології та кінознавства.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Романе Володимировичу, я прошу вибачення. Зараз мені повідомили про те, що в нас є велика кількість шахедів, які летять, ми безпосередньо знаходимося тут. Тому, колеги, давайте скоротимо.

Я ставлю на голосування скоротити виклад наших представлень, виклад наших відгуків. Відгуки всі представлені, в раді вони є. Чи погоджуєтесь ви на те, щоб ми динамічно переходили до висновкових частин і до голосування, колеги?

Хто за таку пропозицію у зв'язку з форс-мажорною ситуацією? Хто за те, щоб ми скоротили і по висновковій частині прийшли? Хто за, колеги?

Хто проти? Утримався? Отже, одноголосно ми приймаємо рішення, що ми все ж таки скорочимо, бо знаходимося на Грушевського 4, безпосередньо загроза існує.

Отже, дякуємо, Романе Володимировичу. Вам одне речення завершити, і потім ми переходимо до рецензентів, опонентів. Кожен дає світ, і дискусія, і голосування.

Будь ласка, колеги, прошу. Романе Володимировичу, завершуйте одним реченням.

Росляк Роман Володимирович –

Таким чином, дисертаційна робота Супрун Анастасії Сергіївни «Наративні стратегії смислу творення в українському аудіовізуальному мистецтві періоду Незалежності» відповідає чинним вимогам до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальністю 034 «Культурологія». А її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії. Дякую за увагу.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякуємо, Романе Володимировичу, і за процедурою переходимо до виступів рецензентів. Будь ласка, Олександра Володимирівна, Вам слово. Висновкова частина Ваших все представлена на сайті, всі Ваші відгуки є, шановні колеги, тому, будь ласка, Олександра Володимирівна, Вам слово.

Шаповал Олександра Володимирівна –

Так, якщо більш скорочений варіант, тоді перейду також до, зазначу лише про актуальність дослідження, що актуальність дослідження не викликає сумнівів із умовленням як сучасним станом українського аудіовізуального мистецтва, так і широким соціокультурним контекстом. І в умовах війни, посткординальної дисконструкції та кризових трансформацій ідентичність і наратив постає не лише як художня форма, а як базовий інструмент осмислення досвіду, структурування колективної пам'яті та продукування культурних смислів. Саме в цій площині дисертація демонструє свою

концептуальну силу, пропонуючи розгляд українського аудіовізуального простору як цілісного наративного поля, у якому взаємодіють мікронаративи окремих творів і макронаративи культури. Завершуючи висновкову частину.

Дисертаційне дослідження є завершеною самостійною науковою працею, яка вирізняється новизною, теоретичною глибиною та актуальністю висновків. Отримані результати суттєво збагачують українську наратологію, кінознавства та культурологію, розширюючи уявлення про роль аудіовізуальних наративів у процесах формування колективної пам'яті, національної ідентичності та культурної суб'єктності України. Висловлюючи позитивну оцінку виконаного дослідження, доцільно побажати дисертанці подальших наукових успіхів, розширення тематики досліджень в умовах обраного напрямку, активного впровадження отриманих результатів у науковий обіг та освітню практику, а також пліднію наукової діяльності і фахового зростання.

Дисертаційна робота відповідає вимогам, що висуваються до наукових досліджень на здобуття ступення доктора філософії, а її авторка заслуговує на присудження відповідного наукового ступеня.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякуємо Олександра Володимірівна. Декілька слів Анастасіє будьласка. Ви ознайомлені з розширеним відгуком шанованої рецензента. Декілька слів, по суті питання. В мікрофон Анастасіє.

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна –

Так, дякую. Звісно я ознайомлена з розширеним відгуком. Там дійсно є зауваження, які я приймаю до уваги і я зможу це в подальших своїх

дослідженнях реалізувати більш конкретно і більш точно. В принципі, я можу сказати пані Олександрі, що той відгук, який ми отримали по суті дисертації, він є достатньо повним і в принципі, я думаю, що, вибачте, я розхвилювалася через Шахеди.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякую, Анастасія. Наступне, будь ласка, за процедурою захисту передбачено відповіді, якщо б надійшли з інших установ, відгуки на дисертацію, але ми таких не отримали, отже, відгуки не надійшли з інших установ, а є лише відгуки наших шановних офіційних експонентів. Тому переходимо до наступного блоку і, до слова, запропошую Зою Іванівну Альфорова, будь ласка, Зоя Іванівна, вам декілька висновкових меседжей.

Зоя Іванівна Альфорова –

Ну, по-перше, я хочу, пані Анастасія, все ж таки наголосити, що роль опонента – це прочитати свої зауваження для того, щоб десертантка мала змогу під запис на них відповісти. Констатую, що у мене є рекомендації за цю роботу і засереджуюсь на зауваженнях. Їх небагато, тому я швиденько.

Ну, по-перше, це дискусійні положення і рекомендації. Перше, доцільне є розширення імперичної апробації запропонованої дехотемічної теорії грант-нарративу на більш широкому масиві аудиторіальних кейсів. Але я хочу тут же зауважити, що це ж таки тисяча джерел – це достатній обсяг для такої підсумкової теоретичної моделі.

Якщо б корпус анімацій був долучений, було б краще. Другий момент – це деталізація і поглиблення дослідження темпоральних компонентів нарративу, що теж б покращило загальну теоретичну модель, представлену шановною Анастасією Сергіївною. Третій момент – це порівняння з

жанровою специфікою аудіовізуального твору та конкретними механізмами смислового творення у різних жанрових структурах.

Це найболючіше питання теорії наративу на сьогодні. Четверте – це більше залучення в працю українських дослідників, але я погоджуюся з шановною Анастасією Сергіївною, таких праць не дуже багато. Це чотири такі функції.

Я думаю, що в цілому робота відповідає чинним вимогам Міністерства наук і освіти України, що висуваються до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 культурологія. І, безумовно, автор рекомендується присудження наукового ступеня доктора філософії. Дякую.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякую, пані Зоя. Настя, одним реченням просто немає в нас можливості.

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна –

Так. Я розумію, я також ознайомлена з цими заувагами. Я б хотіла додати і погодитись особливо з зауваженням щодо дослідження середньої довжини кадру і цих різних модусів часу, темпоральності. Насправді це розширює розуміння функціонування гранд-наративу як такого в аудіовізуальному мистецтві, але тут є нюанс, що це вже міждисциплінарне дослідження.

Мене було в планах це зробити, але для того, щоб вираховувати середню довжину кадру протягом, наприклад, ми беремо десятиліття і вираховуємо і дивимося як вона відрізняється.

Зоя Іванівна Альфорова –

Це в доволі складно.

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна –

Тут питання ще в тому, що потрібні фахівці з ІТ.

Зоя Іванівна Альфорова –

Я зрозуміла. Але у вас є перспективи, це важливо. Я позитивно особисто це оцінюю.

Дякую за відповідь, я цілком задоволена.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякуєм пані Зоя. Наступне, будь ласка, просимо до слова Віту. Пані Віту, вам висновкова частина.

Гоян Віта Володимирівна –

Дякую, шановні колеги. Хотілося би детально про цю дисертацію говорити, тому що це такий культурний текст, це така глибина. Справді насолода була читати цю роботу пані Анастасія, пане Романе, це удача.

Ви зробили дуже добру справу. Торкнулися і соціальних комунікацій, це також для нас цінно, важливо. Власне, з огляду на цю ситуацію, що нам швидше потрібно і динамічніше, я б спинилася теж, як і пані Зоя, на дискусійних питаннях.

Хоча я одразу хочу розказати, робота, як на мій погляд, прекрасна. Я за цю роботу голосуватиму позитивно. Але є кілька питань, які, звісно, вони в відгуку висвітлені.

Я можу їх перелічити, щоб, можливо, коротко пані Анастасія відповіла. Ці дискусійні такі аспекти. Доцільним є ширше проведення емпіричної

верифікації запропонованої дихотомічної теорії гранд-нарративу, що передбачає включення додаткових кейсів українського аудіовізуального мистецтва або перевірити універсальність і гнучкість запропонованих концептуальних моделей.

Також доцільним є подальше дослідження специфіки використання різних медіаформ в нарративному конструюванні, зокрема анімаційних, експериментальних форматів. Робота могла б отримати додаткову термінологічну і концептуальну точність, ширше використання нашої і національної наукової літератури, про це колеги теж говорили, яка стосується і культурологічних досліджень, і сучасного кінознавства. Це б покращило роботу і доречно детальніше розмежувати вплив авторської інтенції та глядацького сприйняття, хоча дослідниця сьогодні і про це говорила також, тож вважаю, що частково ці питання дискусивні вже проартикульовані були в нашій попередній частині.

І в підсумку дисертація, яку пані Анастасія презентувала, самостійною, завершеною, цілісною науковою працею, вона вирізняється теоретичною глибиною, методологічною послідовністю, системністю викладу, має ґрунтовне поєднання класичних інструментів, сучасних підходів до вивчення нарративу, демонструє високий рівень обґрунтування, водночас дає нам практичну цінність, зокрема, для аудіовізуального мистецтва, медіавиробництва, освітньої сторони, стратегічних комунікацій. Дисертація відрізняється науковою новизною, у загальній систематизує результати дослідження нарративних стратегій у період незалежності, сприяє розвитку національної думки, і на підставі цих всіх сентенцій я пропоную цю дисертацію визнати якісно виконаною і такою, яка відповідає вимогам до присудження того високого ступеня пані Анастасії, доктора філософії в галузі гуманітарних наук за спеціальністю 034 культурології.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякую, Віта. Будь ласка, Анастасія, дай кілька речень і переходимо до наступного опоненту.

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна –

Дуже дякую за зауваження, особливо цінним є зауваження про ширшу емпіричну верифікацію дихотомічної теорії грант-нарративу і дійсно в майбутніх дослідженнях варто перевірити це і на інших періодах, зокрема українського аудіовізуального мистецтва, порівняти, як змінювалися ці грант-нарративи у період історичного зрізу, ну і, звісно, як ми вже говорили, щодо аудіовізуального мистецтва інших країн, для того, щоб визначити все ж таки, а чим є наше аудіовізуальне мистецтво. Тому дуже дякую.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Так, дякуємо, Анастасія. Переходимо до наступного опонента. Будь ласка, пані Тетяно, вам слово. Також коротенько просимо.

Журавльова Тетяна Василівна –

Так, дякую. Хоча начебто вже і відбій, але...

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Є відбій, тобто ми можемо бути спокійні, ну це прекрасно, але все ж таки вже динамічніше.

Журавльова Тетяна Василівна –

Так, динамічніше. Про актуальність я не буду говорити, а перейду до практики дискусійних положень та зауважень, звісно, які не знижують високі оцінки за роботу. З огляду на вагомість, запропонованою авторкою

дихотомічного теорії утворення аудіовізуального гранд-нарративу, доцільно видається ширше розгортання її емпіричної верифікації, зокрема в українському кіно, як і в оцій гранд-нарративі.

Це в подальших перспективах. Хоча в роботі представлено аналітичне спостереження та узагальнення, додаткове залучення розгорнутих кей-стадій конкретних аудіовізуальних творів із детальним порівнянням аналізом реактивних і стратегічних моделей нарації дозволило б ще більш переконливо продемонструвати юристичний потенціал запропонованої теоретичної моделі та її універсальність в різних жанрових медійних контекстах. Певного уточнення також потребує понятійно-категоріальний апарат дослідження, зокрема, співвідношення між поняттям нарративна стратегія та дискусивна практика.

Крім того, у межах запропонованої когнітивно-комунікаційної моделі аудіовізуального нарративу було б доцільно більш чітко артикулювати співвідношення між авторською інтенцією та глядацьким сприйняттям. І у пані Віти, і в мене також таке зауваження, зокрема, потребує додаткового осмислення питання межі впливу авторського задуму на процес інтерпретації та ролі глядача як активного суб'єкта смислоутворення. На нашу думку, дослідження витримане в принципах наукової аргументованості, тема, актуальність, методологія, результати дослідження, а також наукові публікації автора свідчать про наукову зрілість Супрун-Живодрової Анастасії Сергіївни висновок.

Дисертаційне дослідження Супрун-Живодрової Анастасії Сергіївни «Наративні стратегії смислоутворення в українському аудіовізуальному мистецтві в періоду незалежності» є завершеною самостійною науковою працею, яка вирішує актуальну наукову проблему характеризується

науковою новизною, теоретичною та практичною значущістю. Робота відповідає чинним вимогам Міністерства освіти і науки, що висувається до дисертації. На здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 культурологія, авторка дисертації заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякую пані Тетяно. Анастасія, Вам, будь ласка, слово.

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна –

Дуже дякую за зауваження. Я, мабуть, розмежую все ж таки зараз пояснюю поняття про наративну стратегію дискурсивну практику. Наративна стратегія є внутрішнім художнім композиційним механізмом побудови оповіді, тоді як дискурсивна практика – це більш ширше культурно-комунікативне поле функціонування смислів і наративна стратегія вона реалізується в межах конкретного твору, а дискурсивна практика вона визначає умови, у яких цей твір створюється, інтерпретується і набуває значень.

Я погоджуюся щодо більш чіткого окреслення співвідношення між авторською інтенцією, як зазначалося раніше, і глядацьким сприйняттям і взагалі про питання ролі глядача. Я думаю, що подальші дослідження, вони насправді будуть включати ці всі аспекти. Тому дуже дякую Вам.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Отже, за процедурою ми продовжуємо з вами наш захист, і в мене питання до всіх колег, в зв'язку з тим, що слава Богу є відбій, можливо хтось ще хоче щось додати? Хтось ще хоче висловитися?

Зоя Іванівна Альфорова –

Давайте в дискусію, пару слів.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Пару слів. Тобто нам потрібна дискусія і ми потім зможемо перейти до наступного блоку голосування. Тому зараз ми розпочнемо цей блок дискусій, будь ласка, кожен бажаючий.

Зоя Іванівна Альфорова –

Колеги я дійсно не буду повторюватись, ми всі зголосилися щодо того, що робота глибока, аналітична і заслуговує на повагу з боку наукового загалу України особливо. Бо фактично наша професійна спільнота позбавлена системної теорії наративу, тим більше наративу аудиторіального твору. І от тут я хочу звернути увагу на величезний потенціал, який розгорнувся перед нами на сьогодні у відповіді з Анастасією Сергієвною, яка, я думаю, має усі унікальні здатності поєднання практика, теоретика, науковця і громадянки, патріотки України розгорнути цю роботу вже на рівні специфічної докторської роботи.

Чому? Ну, по-перше, сама теорія наритології, вона дійсно розроблена на Заході, певним чином є внесок семіотиків України і не тільки України, колишнього Радянського Союзу, але на сьогодні формотворення в аудіовізуальному мистецтві настільки складне і тим більше гібридизація, яка впливає на жанр утворення цієї царені теж дуже складна. Тому ця теорія дійсно, ті теоретичні висновки, які ми почули, вони потребують поглиблення, лаконне заповнення і так далі.

Це є цим потенціалом і мистецтвознавчим, до речі, і культурологічним, бо це спеціальність 034, бо ми маємо справу з цифровою аудіовізуальною

культурою, яка на сьогодні ускладнюється просто з геометричних агресій. Це перше. Другий момент, про який всі говорили, але я хочу акцентувати цей момент з точки зору дійсно крос-культурних інтенсій цього потенціалу та цієї проблеми.

Я б назвала три учасника такого процесу, які потребують деталізації їх ролі в наратології, в теорії наративу аудіорізуального. Це автор, про який зайшлося, бо його позиція повністю змінюється в ситуації сьогоденної цифрової культури. Це безумовно глядач, чий суб'єктивний досвід і його акцентування як суцього індивідуального досвіду є суттю сьогоденної трансформації смисла утворення на сьогодні.

Бо саме особистий досвід глядача, не колективний, а саме особистий, є предметом дослідження. І безумовно це науковець. Ми довго питали Анастасію Сергіївну про обмеження, з якими стикається науковець, бо позиція науковця як спостерігача за цими культуротворчими процесами, вона теж не рефлексована в професійній спільноті не тільки України.

Бо ця позиція спостерігача починає домінувати в цифровій культурі. От слово «натор» ми побачили, що тут «натор» в кількох іпостаціях, але науковець теж «натор» певний. Тому я бачу, що робота має настільки великий потенціал.

І окрім цього я не спроста спитала про прикладну частину, бо Анастасія Сергіївна є патріоткою, вона хоче лікувати роди. І це дуже важливо, не тільки спостерігати за процесом, аналізувати, рефлексувати його, але і змінювати людей, причому інструментами доволі несподіваними для лікувальної медицини і психології. Таким чином всі ці компоненти дійсно

свідчать про те, що обрана тема, обрана на коло проблема настільки болісно актуальна для академії України, для культурології вітчизняної.

Ми позбавлені досі на мій погляд свідомої культурної політики, яка формується напівінтуїтивно на сьогодні, бо аналітика нашим держатворцям невідома. Наскільки я розумію. Бо в матчі нашого особистого відділу Наталія Олександрівна з глибокою роботою. Зичу Анастасії Сергіївні реалізуватися усіх трьох епостасіях, які вона на сьогодні являється. Буду голосувати за.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякую, пані Зоя. Колеги, хто ще хоче взяти участь в дискусії, будь ласка. По одному речинню може кожен із шановних опонентів ще додати. І будемо переходити до голосування. Пані Тетяна, мікрофон, ви хотіли щось додати? Я після пані Віти?

Я просто побачила вашу реакцію, тому я реагую назад. Пані Віту, обов'язково ми так само почуємо. Будь ласка, пані Тетяна.

Журавльова Тетяна Василівна –

Дякую за надану можливість. Я вступала до аспірантури ІМФЕ імені Рильського з рефератом на тему специфіка рецепції кіно. Це дуже дотично.

Моя мета була амбітна, підвищити комунікацію між теорією і практикою. За першого світу я театральний режисер, потім кінознавець. Не склалося.

Це полемічне питання. Я працюю в двох творчих ЗВО. Переважно з практиками, з режисерами, сценаристами, звукорежисерами.

Дуже важко їм переходити до якихось теоретичних моментів, при тому що мистецтво зараз спрощується. Таке наше життя. А наука пропонує таку термінологію, нарітологію.

Ви молода, амбітна дослідувачка, режисерка. Було б добре, щоб ви віднайшли вказати, як дійсно скомунікувати. Не те, щоб змусити.

Те, що ви будете писати монографію, опублікуєте монографію, я навіть не маю сумніву. Це дуже потрібна така акція. Можливо це майстер-класи, можливо це якісь дискусії саме щодо вашої роботи.

Щоб привернути увагу до цього, бо дійсно ця тема дуже важлива. І я вітаю Наталю Олександровну, вітаю наукового керівника Романа Володимировича. З тим, що ви випликали таку цікаву дослідницю.

Звісно, що буду голосувати за присудження наукового ступеня. Дякуємо. Знову повітряне. Що ж таке?

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякуємо, пані Тетяне і пані Віта. Буквально десь.

Гоян Віта Володимірівна –

Репортерську і ведучую програму інформаційних саме. Чітко і конкретно задоволення від цієї роботи і від заглиблення в цей текст, я вже про це сказала. Перспективи наша дослідниця бачить.

Ми побачили сьогодні в її впевненому захисті, настільки вона блискуче в темі почувається, настільки вона просто купається в цьому матеріалі. А я маю додати, що пані Анастасія проходила в нас стажування на нашій

кафедри, в нашому класичному університеті, і вона настільки, говорячи сленговою мовою, зайшла студентам, вона прекрасно провела заняття і на засідання кафедри приходила, була в нашому колективі. І ми так дивилися і думали, боже, яке це диво мати такого дослідника в себе, в своєму колективі.

Тож, ще раз хочу сказати, що ця праця потребуватиме публікації. Я згодна з пані Тетяною, було б дуже добре, аби монографічна форма дійшла в бібліотеки і була, можливо, застосована також і аспірантами в подальшому для якихось міркувань своїх досліджень. Зі свого боку, хочу побажати пані Анастасії відчуття сьогоднішнього дня, попри ці всі знаки, які в небі вимальовують не дуже привітні сусіди. Купайтесь в цьому сьогоднішньому моменті, відчувайте цей момент совглорі, коли ви сьогодні ось так прекрасно презентували і свою роботу, і вашу наукову школу, академію. Хай це надихає вас для подальших пошуків, а ми відкриті до співпраці.

Я голосуватиму за, я вже про це сказала. Залишається тільки технічно проголосувати. Дякую, колеги.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякуємо, пані Віта, дякуємо. І колеги, дійсно, знову загроза, тому я скорочу свій виступ. Я додам лише, що для нас є цінним і надзвичайно важливим це дослідження, яке відбулося в нашому відділі охорони синічних мистецтв та культурології.

Ми цінуємо Анастасію як молоду, надзвичайно перспективну дослідницю. Маємо на неї плани в подальшому, щоб розпрацьовувати важливі проблеми наукові, які стоять перед спільнотою, перед науковою спільнотою. І всіляко радіємо за неї.

Вона є прикладом до наших інших аспірантів. І без сумніву я буду голосувати за, тому що таких науково-орієнтованих молодих, прогресивних дослідників бракує Національній академії науки, в цілому бракує нашій науці. Тому надзвичайно важливо, щоб вона надалі продовжувала свою важливу роботу.

Колеги, Олександро, чи є в вас ще додатково, чи ми вже можемо врахувати ваш висновок, що ви голосуєте, враховуючи загрози?

Шаповал Олександра Володимирівна –

Враховуючи загрози, я просто приєднуюсь до своїх колег і, звісно, також буду голосувати за. Це дуже сильна, потужна робота. І рада, що Анастасія дійсно працювала, навчалася в нашому відділі і сподіваюся на подальшу співпрацю. Звичайно, буду голосувати за.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякую. Отже, колеги, за протоколом ми вважаємо, що дискусія відбулася. І наступний блок – це голосування. Відкрите голосування зараз відбувається.

І ми з вами ставлю на голосування, по-перше, що дискусія відбулася. Хто за цю пропозицію, що ми вважаємо, що дискусія відбулася і вона має бути зарахована? Хто за це?

Дякую. Хто проти? Утримався? Немає. І наступне. Ставлю на голосування, відкрите голосування, рішення разової спеціалізованої чинної ради у складі голова Мех Наталія Олександрівна, офіційні опоненти Зоя Альфорова, Тетяна Журавльова і Олександр Шаповал у складі рішення разової ради про присудження ступеню доктора філософії в галузі знань 0-3 гуманітарні

науки за спеціальністю 0-34 культурологія Супрун-Живодровій Анастасії Сергіївні.Пр Хто за це? Прошу голосувати. Хто за?

Прошу голосувати. Пані Зоя, ви за?

Зоя Іванівна Альфорова –

Я за.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Пані Віта, ви за?

Гоян Віта Володимірівна –

Так, за.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Дякую. Пані Тетяна, ви за?

Журавльова Тетяна Василівна –

Я за.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Олександро, ви за?

Шаповал Олександра Володимірівна –

Так, за.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

І я так само за. Отже, відкрите голосування, 5 голосів за, проти відсутній, утрималось відсутній.

Отже, вважаємо, що це відкрите голосування, ця процедура засвідчена, що всі 5 голосів, і отут там ще вивели на екран, будь ласка, продублюйте, будь ласка, голосування, яке нам технічна група підтримки надіслала, будь ласка, ще підтвердимо ми і такою процедурою, будь ласка. Всі за. І, колеги, результати ми маємо.

Отже, всім дякуємо, вітаємо Анастасію Сергіївну з успішним захистом, не дивлячись на загрози, не дивлячись на такі складні умови, в яких перебуває в цілому кожен громадянин України, а тим більше в центрі зараз, де ми знаходимося, в центрі Києва, в нашої столиці. І, Анастасію, вам зичимо міцності, тримати так само гідну планку молодого наукового співробітника, який демонструє високий професіоналізм, і, фактично, ви наше майбутнє нашої науки, тому на вас велика відповідальність, щоб ви продовжували цю справу. Надзвичайно велика потреба є в таких дослідженнях і в такому підході.

Бажаємо всього найсвітлішого. Колеги, хто ще бажав би, якщо є питання, якщо є якісь побажання ще додаткові, можливо, ще Роман Володимирович, ще хтось, будь ласка.

Зоя Іванівна Альфорова –

Вас вітаємо, пані Анастасію. Вітаємо.

Росляк Роман Володимирович –

Я приєднуюсь до привітань. Вітаємо вас.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

Голосування відбулося одноголосне. Рішення разова спеціалізована рада підготує в належний час і я сподіваюся, що все ми зможемо зробити спільними зусиллями, щоб ви дочекалися диплому, який ви гідно заслужили, які ви, я думаю, будете мати можливість продовжити, щоб це був не останній диплом, щоб тут звучала ідея про докторську дисертацію, саме розширення. Тому, я думаю, такі дослідники молоді, як ви, мають всі шанси і далі розпрацьовувати глибокі і теоретичні, і практичні питання, які стоять перед нашою українською наукою.

Всім дякую, колеги, за участь, всім членам разової спеціалізованої ради, пані Зої, пані Віті, пані Тетяні, і Олександрі, і без сумніву ми дякуємо нашій Анастасії і Роману Володимировичу, як її керівнику, за такий потужний, прекрасний, за роботу, яка дала можливість провести захист на такому високому рівні. Всім спасибі, колеги.

Супрун-Живодрова Анастасія Сергіївна –

Я також хочу подякувати всім, пані голові, шановним опонентам, рецензентам, моєму науковому керівнику. Я щиро дякую всім за увагу до мого дисертаційного дослідження, за ґрунтовний аналіз роботи, за цінні зауваження, за рекомендації. Висловлені думки, вони є дуже важливими для мене, для подальшого розвитку дослідження, для поглиблення окресленої проблематики, скажімо так.

І я ще раз вам усім дуже дякую. Для мене це дуже емоційно. Дуже вам дякую.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

І ще раз вітаємо успіхів, вітаємо, спасибі за можливість долучитися тут.

Зоя Іванівна Альфорова –

Вітаємо і дякуємо за можливість бути присутніми. Берегте себе, до побачення.

Мех Наталія Олександрівна (голова відділу) –

До побачення, всім спасибі.

Гоян Віта Володимирівна –

Дякуємо, до побачення, колеги. Дякую.